ІНТЕРВ'Ю 18.06.2026 | Міа Ярві

«Нам довелося переоцінити позиції, що існували впродовж багатьох десятиліть»

Фінська соціал-демократка Мія Ярві про боротьбу з правим популізмом, погляди Фінляндії на безпеку, міграцію та соціальний захист

Інтерв'ю провів Філіп Каупперт

У європейській соціал-демократії склався уявний компроміс між безпекою та обороною, з одного боку, й соціальною політикою та соціальною державою – з іншого. Відколи Росія вторглася на територію України, соціал-демократи (SDP) Фінляндії підтримали членство країни в НАТО, посилення оборонного потенціалу та фокус на безпеці. Невже Фінляндія раптом усвідомила те, що інші соціал-демократи не хотіли визнавати, а саме що безпека є одним із ключових питань соціал-демократії?

Спільний кордон із Росією розтягнувся на 1300 км, себто географічне положення Фінляндії вельми унікальне. Питання безпеки надзвичайно важливе для фінів, і навіть соціал-демократи не можуть ігнорувати реальність останніх років. У цьому контексті віднайдення балансу – справжній виклик. Безпека є ключовим питанням, але так само важить і те, що традиційно визначають основою соціал-демократії: освіта, охорона здоров'я, соціальний захист та рівні можливості. На відміну від консерваторів, ми переконані, що ці пріоритети не є взаємовиключними.

Значні зміни безпекової ситуації змусили переглянути деякі переконання, і НАТО є цьому хорошим прикладом. Нам довелося переоцінити позиції, що існували впродовж багатьох десятиліть. Це нелегко, проте необхідно. Водночас ми прагнули залишитися вірними своїм цінностям. Ми повинні були пристосуватися до нової реальності, зберігши все те, що робить нас соціал-демократами.

Поговорімо про міграцію та соціальну державу. Програма СДП містить тези на користь того, що Фінляндія потребує трудової міграції через демографічний спад. Водночас міграційні процеси необхідно контролювати, а інтеграція нових людей у суспільстві має бути ефективною. Як знайти баланс між відкритістю й контролем?

Тут важливо розуміти контекст. Останні три роки Фінляндією керує коаліція, до якої входять консерватори та правопопулістська партія. У політичних дебатах питання імміграції є одним із центральних, а уряд дотримується більш жорсткого підходу. Ці дискусії змусили всі партії ретельно обміркувати, де саме має бути встановлено баланс.

Багато фінів погоджуються, що запорукою успішної інтеграції є зрозумілі очікування. Якщо хтось хоче оселитися в Фінляндії, то вивчення фінської або шведської – державних мов – є надзвичайно важливим. Мова – це запорука повноцінної участі в житті суспільства, пошуку роботи та інтеграції в місцеву громаду. Звісно, ситуації бувають різні. Люди, які приїздять до Фінляндії на кілька років, щоб працювати в технологічних компаніях, мають інші умови. Але для тих, хто прагне залишитися тут назавжди, мова важлива.

Наразі ми уважно стежимо за досвідом сусідніх країн, зокрема Швеції. Там відбуваються зміни, і ми прагнемо вчитися, щоб не повторювати чужих помилок. Досвід Швеції вплинув на дискусію і в Фінляндії. Водночас ми, як і раніше, переконані, що Фінляндія потребує мігрантів. Демографічні тенденції очевидні. Завдання полягає не в тому, щоб обрати між міграцією та контролем, а в тому, щоб керувати міграційними процесами так, щоб вони відповідали як економічним потребам, так і вимогам соціальної згуртованості. Але ми маємо запобігати експлуатації працівників та забезпечувати дотримання колективних угод.

Упродовж тривалого часу партія «Фіни» була однією з найуспішніших правих популістських партій Європи. Чому її рейтинг знизився?

Найголовніше, як на мене, в тому, що партія перебуває при владі три роки й люди побачили результати її діяльності. Уряд реалізовував консервативну політику, запровадив реформи на ринку праці, скоротив соціальне забезпечення, провів податкову політику, що насамперед вигідна групам із високим рівнем доходів, а також вжив заходів, які негативно вплинули на багатьох жінок.

У результаті багато виборців зрозуміли, що ця політика не

відповідає інтересам пересічних трудящих. Це особливо важливо, оскільки «Фіни» змогли заручитися підтримкою робітників. Багато виборців були переконані, що партія відстоює їхні інтереси, проте сьогодні все більше людей у цьому сумніваються. Вони бачать, що партія не надто переймається питаннями трудових прав чи захисту працівників. Я вважаю це головною причиною падіння її популярності.

У Німеччині тривають дискусії, чи нормалізує суспільство правопопулістські партії, щойно вони входять в уряд. Чи сталося це у Фінляндії?

У певному сенсі. Представники «Фінів» вже були в уряді, тож це не зовсім нове явище. Але соціал-демократи чітко заявили, що не будуть керувати країною разом із ними. Водночас доступ до влади змінює партії. Нинішній уряд реалізував багато політичних заходів, яких давно прагнули консерватори. Прем'єр-міністр Петтері Орпо нещодавно заявив, що вони проводили найбільш консервативну політику. Цей досвід набагато чіткіше показав, за що насправді виступає партія «Фіни». Однак я б не сказала, що партія кардинально змінила погляди. Незважаючи на збереження жорсткої позиції щодо імміграції та присутність радикальних елементів, тепер виборці мають можливість оцінювати партію через її урядову діяльність, а не обіцянки.

Багато європейських соціал-демократів розмірковують, як повернути виборців, які перейшли на бік правих популістських партій. Що підказує досвід Фінляндії?

Мотивація цих виборців не зосереджена на одному питанні. Я вже казала, що «Фіни» здобули прихильність серед робітників. Багато з них були переконані, що партія захищатиме саме їхні інтереси. Проте після трьох років перебування при владі, проведення реформи ринку праці та скорочення соціальних виплат змусили багатьох засумніватися в цьому. Висновок для соціал-демократів полягає не в тому, що ми повинні наслідувати правих популістів, а в тому, що варто давати відповіді на повсякденні проблеми людей: пошук роботи, забезпечення гідної заробітної плати та безпеки, надання державних послуг. Коли політика стає конкретною, виборці також починають більше цікавитися тим, що партії роблять, а не лише тим, про що говорять.

По всій Європі соціал-демократи стикаються з проблемами нестабільності, міграції, старіння населення та зростання прихильного ставлення до популізму. Які уроки можуть винести

німецькі соціал-демократи з досвіду Фінляндії?

Соціал-демократи повинні постійно міркувати над тим, як змінюється суспільство, які виклики попереду й яке майбутнє хочуть побудувати. Ми потребуємо чіткого бачення, незалежно від того, перебуваємо при владі чи в опозиції. Але нам також потрібні практичні відповіді на проблеми, з якими сьогодні стикаються люди, а саме зростання цін, економічна невизначеність або занепокоєння щодо робочих місць та сфери суспільних послуг. Політика не може бути реактивною.

Але останні роки показали, що зі змінами обставин соціал-демократи повинні бути готовими переглянути свою позицію. Дискусія щодо вступу Фінляндії в НАТО – хороший приклад. Упродовж десятиліть ми дотримувалися нейтральності, а після вторгнення Росії в Україну цілий рік обговорювали, чи слід Фінляндії приєднатися до Альянсу. Ми організовували дискусії по всій країні, проводили партійні заходи та надавали членам партії можливість ґрунтовно обговорити це питання.

Зрештою, ми дійшли висновку, що ситуація у сфері безпеки змінилася настільки, що Фінляндії доведеться змінити свою позицію. Наш досвід ілюструє важливий принцип. Соціал-демократам необхідний баланс між довгостроковими ідеалами та політичною реальністю. Ми повинні мати цінності, ідеї та візію майбутнього. Але ми також маємо бути готовими пристосовуватися, коли світ змінюється.

Переклад з англійської Ірини Савюк

Міа Ярві

Міа Ярві (Miia Järvi) – директорка з політичних програм Соціал-демократичної партії Фінляндії. Раніше вона була директоркою з комунікацій партії.